

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΑΠ. ΜΑΝΤΖΟΥΤΣΟΣ
Δικηγόρος - ΔΝ, τ. Σύμβουλος ΔΣΑ

ΤΟ ΝΕΟ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Ν. 4800/2021 (ΦΕΚ Α' 81/21-5-2021)

«Μεταρρυθμίσεις αναφορικά με τις σχέσεις γονέων και τέκνων,
άλλα ζητήματα οικογενειακού δικαίου και λοιπές επείγουσες διατάξεις»

I. ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟΥ (Σ. Διαμαντόπουλος - Αλ. Μαντζούτσος - Β. Μπατής,
Οι πρόσφατες αλλαγές στο οικογενειακό δίκαιο: παρουσίαση - προβληματισμοί,
ΔΣΑ, 9-6-2021)

II. ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΑΛΑΙΩΝ ΚΑΙ ΝΕΩΝ ΡΥΘΜΙΣΕΩΝ

Αλέξανδρος Μαντζούτσος

Είμαι Δικηγόρος στον Άρειο Πάγο, Δρ. Νομικής Πανεπιστημίου Αθηνών.

Αποφοίτησα από τη Νομική Σχολή Αθηνών (2005), έλαβα ΜΔΕ στο Δημόσιο Δίκαιο (ΕΚΠΑ, 2007) και στο Εξειδικευμένο Δημόσιο Δίκαιο (Bordeaux IV, 2008) καθώς και διδακτορικό δίπλωμα στο Δημόσιο Δίκαιο (ΕΚΠΑ, 2014).

Διετέλεσα επισκέπτης ερευνητής στη Νομική Σχολή του Harvard (2009). Έχω συμμετάσχει σε διεθνή ερευνητικά προγράμματα στην Ινδία (2006) και τη Χιλή (2007).

Έχω δημοσιεύσει δύο μονογραφίες (*Ισότητα και Εκπαίδευση: Το Δικαίωμα Ίσης Πρόσβασης στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση*, Εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα 2008, *Πολιτικά Δικαιώματα και Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου*, ΙΜΔΑ - Εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα 2009) και πλήθος επιστημονικών άρθρων σε ελληνικά και ξένα νομικά περιοδικά.

Γνωρίζω Αγγλικά, Γαλλικά, Γερμανικά, Εβραϊκά, Ιταλικά και Ισπανικά.

Παράλληλα με την άσκηση δικηγορίας σε όλο το φάσμα του δημοσίου δικαίου (2005-σήμερα), εργάστηκα ως συνεργάτης του Γραφείου Τύπου του ΔΣΑ (2011-2014, *με εξαίρεση την περίοδο 9/2011-5/2012 που υπηρέτησα τη στρατιωτική μου θητεία στο Στρατό Ξηράς*), ως νομικός σύμβουλος στη Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης και Επικοινωνίας (2014-2015) και ως επιστημονικός συνεργάτης στη Βουλή των Ελλήνων για την υποβοήθηση του κοινοβουλευτικού έργου (2018-2021).

Δημιούργησα την ιστοσελίδα της Ένωσης Ασκουμένων και Νέων Δικηγόρων Αθηνών (www.eanda.gr), της οποίας υπήρξα γενικός διαχειριστής (2006-2012).

Διετέλεσα Πρόεδρος της ΕΑΝΔΑ (2015-2016), θέση από την οποία υπέβαλα την παραίτησή μου, ως έσχατο μέσο διαμαρτυρίας ενάντια στην καταστροφική για την πλειοψηφία των συναδέλφων συνέχιση της πολύμηνης αποχής ακόμα και μετά την ψήφιση του ασφαλιστικού - φορολογικού νομοσχεδίου.

Έκτοτε η ηγεσία του δικηγορικού σώματος άλλαξε στάση και σταμάτησε τις ανούσιες, συμβολικές, διαρκείς, επαναλαμβανόμενες αποχές, που είχαν δυσανάλογες επιπτώσεις στο μαχόμενο δικηγόρο, χωρίς καμία προοπτική επιτυχίας.

Στις αρχαιρεσίες του 2017 εξελέγην πρώτος σε ψήφους Σύμβουλος του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών.

Στο πλαίσιο του ΔΣ του ΔΣΑ προσπάθησα να έχω διαρκή παρουσία σε όλα τα θέματα που απασχολούν τους συναδέλφους.

Επιπλέον, συμμετείχα ενεργά στην Επιτροπή Τηλεματικής, στην Επιτροπή Δημιουργίας του Βρεφονηπιακού Σταθμού «Θέμιδα» και στην Επιτροπή Οικονομικής Αρωγής των Συναδέλφων Μονογονεϊκών Οικογενειών.

Διετέλεσα Μέλος της Οργανωτικής Επιτροπής του Πανελληνίου Διαγωνισμού Υποψηφίων Δικηγόρων (Α΄ 2019).

Για την υποβοήθηση του έργου του Δικηγόρου και τη διευκόλυνση της επαγγελματικής καθημερινότητας, την τελευταία δεκαετία επιμελήθηκα ή συμμετείχα στην επιμέλεια των παρακάτω βοηθημάτων, τα οποία διατίθενται ελεύθερα και δωρεάν προς κάθε ενδιαφερόμενο συνάδελφο:

- Οι Προθεσμίες στην Πολιτική, Ποινική και Διοικητική Δίκη (ΚΠολΔ, ΚΠΔ, ΠΔ 18/1989, ΚΔΔ)
- Οι Πρόσφατες Αλλαγές στον ΚΠολΔ: Συγκριτικός Πίνακας Παλαιών και Νέων Ρυθμίσεων
- Ο νέος Κώδικας Ποινικής Δικονομίας: Συγκριτικός Πίνακας Παλαιών και Νέων Ρυθμίσεων
- Το Νέο Οικογενειακό Δίκαιο: Συγκριτικός Πίνακας Παλαιών και Νέων Ρυθμίσεων
- Οδηγός για την Κατάθεση Προσφυγής στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
- Θέματα Εξετάσεων - Ενδεικτικές Απαντήσεις Πανελληνίου Διαγωνισμού Υποψηφίων Δικηγόρων
- Οδηγός για τα Δικαιώματα του Δικηγόρου
- Κώδικας Δικονομίας Ελεγκτικού Συνεδρίου (Ν. 4700/2020)
- Κώδικας Δικηγόρων & Κώδικας Δεοντολογίας Δικηγορικού Λειτουργήματος

Την τελευταία πενταετία διοργανώνω: α) δωρεάν εντατικά σεμινάρια ασκουμένων δικηγόρων, σε κάθε εξεταστική περίοδο, για την προετοιμασία των νέων συναδέλφων που συμμετέχουν στον πανελλήνιο διαγωνισμό, και β) δωρεάν επιμορφωτικά σεμινάρια για την κατάρτιση των δικηγόρων σε εξειδικευμένα νομικά αντικείμενα, ιδίως όταν επέρχονται σημαντικές νομοθετικές αλλαγές.

Συμμετέχω στη διοργάνωση σε ετήσια βάση του Χριστουγεννιάτικου Φιλανθρωπικού Χορού Δικηγόρων, για την ενίσχυση φιλανθρωπικών οργανισμών που παρέχουν στήριξη και φροντίδα σε παιδιά που έχουν ανάγκη ή βρίσκονται σε κίνδυνο.

Προτεραιότητές μου στην ενασχόληση με τα κοινά του Συλλόγου μας είναι:

- Η συνολική αναβάθμιση των υπηρεσιών του Συλλόγου, σε συνδυασμό με τη δραστική μείωση των μη αναγκαίων λειτουργικών δαπανών του, ώστε να μειωθούν αντιστοίχως και οι υποχρεώσεις των συναδέλφων προς το Σύλλογο.
- Η εφαρμογή της ηλεκτρονικής δικαιοσύνης σε όλες τις διαδικασίες, με παράλληλη αναβάθμιση της ΤΝΠ «Ισοκράτης», ώστε κανένας συνάδελφος να μην αναγκάζεται να πληρώνει συνδρομές σε ιδιωτικές βάσεις δεδομένων.
- Η πλήρης αναμόρφωση των δικαστικών κτηρίων και υποδομών στην πρώτην Σχολή Ευελπίδων, ώστε να μπορούμε να ασκούμε τα καθήκοντά μας με αξιοπρέπεια.
- Ο εξορθολογισμός του ασφαλιστικού - φορολογικού συστήματος, με ανάληψη πρωτοβουλιών από κοινού με όλους τους κλάδους επιστημόνων - ελευθέρων επαγγελματιών της Χώρας.
- Η ειδική μέριμνα για τη μητέρα και τον πατέρα δικηγόρο, το συνάδελφο με ειδικές ανάγκες, τον ασκούμενο δικηγόρο, το νέο δικηγόρο και τον έμμισθο - συνεργάτη δικηγόρο.
- Η ανάδειξη μιας νέας εκπροσώπησης, αντάξιας του επιστημονικού επιπέδου και της ιστορίας του δικηγορικού σώματος, για την αποκατάσταση του θεσμικού, επαγγελματικού και κοινωνικού κύρους του Δικηγόρου.

Επιζητώ τη διαρκή επικοινωνία με τους συναδέλφους, με την πεποίθηση ότι η εκπροσώπηση είναι μια διαρκής διαδικασία, η οποία δεν περιορίζεται στις συνεδριάσεις του ΔΣ. Ο Σύλλογος ανήκει στα μέλη του. Η συμμετοχή όλων των συναδέλφων είναι απαραίτητη στην ανάδειξη των προβλημάτων, αλλά και στην αναζήτηση λύσεων.

Οι πρόσφατες αλλαγές στο οικογενειακό δίκαιο: παρουσίαση - προβληματισμοί *

Σωτήρης Διαμαντόπουλος,
Δικηγόρος - LLM, Σύμβουλος ΔΣΑ

Αλέξανδρος Μαντζούτσος,
Δικηγόρος - ΔΝ, τ. Σύμβουλος ΔΣΑ

Βενιαμίν Μπατής,
Δικηγόρος - LLM, Σύμβουλος ΔΣΑ

Εισαγωγή

Με τον πρόσφατο Ν. 4800/2021 «Μεταρρυθμίσεις αναφορικά με τις σχέσεις γονέων και τέκνων, άλλα ζητήματα οικογενειακού δικαίου και λοιπές επείγουσες διατάξεις» (Α' 81) αντικαταστάθηκαν -για πρώτη φορά από το 1983- οι σχετικές διατάξεις 13 άρθρων του Αστικού Κώδικα. Σκοπός του νέου νομοθετικού πλαισίου είναι η εξυπηρέτηση του βέλτιστου συμφέροντος του τέκνου δια της ενεργού παρουσίας και των δύο γονέων κατά την ανατροφή του και την εκπλήρωση της ευθύνης τους έναντι αυτού.

Η γονική μέριμνα αποτελεί όχι μόνο δικαίωμα αλλά και, πρωτίστως, καθήκον και λειτουργήματα των γονέων για τη σωματική, πνευματική, ηθική και ψυχική ανάπτυξη των τέκνων και εν γένει για τη συνολική ανάπτυξη της προσωπικότητάς του. Υπό το πρίσμα αυτό πρέπει να ερμηνεύονται και να εφαρμόζονται οι επιμέρους διατάξεις. Πρωταρχική, αν όχι αποκλειστική, σημασία έχει η εξυπηρέτηση του βέλτιστου συμφέροντος του τέκνου, όπως άλλωστε επιτάσσει το άρθρο 21 παρ. 1 του Συντάγματος για την προστασία της παιδικής ηλικίας και οι διεθνείς συμβάσεις για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου που δεσμεύουν την Ελλάδα (βλ. ιδίως άρθρα 3 και 9 της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, άρθρο 24 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, ενώ το ίδιο γίνεται δεκτό και στο πλαίσιο του άρθρου 8 της ΕΣΔΑ) και όχι οι προτεραιότητες, οι ανάγκες ή οι καλοπροαίρετες ή κακοπροαίρετες επιδιώξεις των γονέων.

Οι νέες ρυθμίσεις, οι οποίες εφαρμόζονται και στις εκκρεμείς υποθέσεις επί των οποίων δεν έχει εκδοθεί αμετάκλητη δικαστική απόφαση, περιέχουν σημαντικές αλλά και αμφιλεγόμενες καινοτομίες, οι οποίες θα αξιολογηθούν ως προς την αποτελεσματικότητά τους από την εφαρμογή τους στην πράξη. Σημειωτέον ότι, με εξαίρεση το νέο ΑΚ 1441 (συναινετικό διαζύγιο), που ισχύει από τη δημοσίευση του νόμου, η έναρξη ισχύος των υπολοίπων νέων άρθρων του Αστικού Κώδικα μετατίθεται για τις 16/9/2021.

Επιπλέον, ορίζεται η διαδικασία επιλογής διαμεσολαβητών από ειδικό μητρώο οικογενειακών διαμεσολαβητών και καθιερώνεται ειδική επιμόρφωση των δικαστών που δικάζουν τις σχετικές υποθέσεις.

Η ανά χείρας μελέτη, με την οποία επιχειρείται μια ευσύνοπτη παρουσίαση των βασικών καινοτομιών του νέου οικογενειακού δικαίου δεν έχει θεωρητικό χαρακτήρα ούτε βέβαια φιλοδοξεί να αποτελέσει συμβολή στην επιστήμη. Αξιοποιεί την επαγγελματική εμπειρία των συγγραφέων, τα πορίσματα από την κοινοβουλευτική επεξεργασία του σχετικού νομοσχεδίου σε συνδυασμό με τις παρατηρήσεις της Επιστημονικής Υπηρεσίας της Βουλής καθώς και τα συμπεράσματα του αντίστοιχου σεμιναρίου που διοργανώσαμε οι υπογράφωντες στις 9 Ιουνίου 2021 στο Δικηγορικό Σύλλογο Αθηνών, με στόχο να αποτελέσει ένα χρήσιμο εργαλείο για το νέο και μαχόμενο δικηγόρο και, εν γένει, για κάθε ενδιαφερόμενο που ασχολείται με την πρακτική εφαρμογή του δικαίου.

* Πρωτοδημοσιεύθηκε στο περιοδικό «ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ», τεύχος 145/2021, Μάιος-Ιούνιος 2021, σελ. 18-22.

Οι βασικές καινοτομίες των νέων διατάξεων του Αστικού Κώδικα είναι ειδικότερα οι εξής:

A - Επίδοση εγγράφων που αφορούν το τέκνο (ΑΚ 56)

Ορίζεται ότι η επίδοση εγγράφων που αφορούν το τέκνο γίνεται στην κατοικία του γονέα με τον οποίο διαμένει ή του τρίτου που ασκεί τη γονική μέριμνα. Επιπλέον, ο γονέας με τον οποίο διαμένει το τέκνο υποχρεώνεται άμεσα να ενημερώσει τον άλλο γονέα σχετικά με την επίδοση και το περιεχόμενο των εγγράφων που το αφορούν.

B - Συναινετικό διαζύγιο με κοινή ψηφιακή δήλωση (ΑΚ 1441)

Πλέον οι σύζυγοι μπορούν να λύσουν το γάμο τους, όχι μόνο με έγγραφη συμφωνία, αλλά και με κοινή ψηφιακή δήλωση. Στην περίπτωση αυτή, η κοινή ψηφιακή δήλωση υποβάλλεται από τους συζύγους με ψηφιακή σύμπραξη πληρεξούσιου δικηγόρου για καθέναν από αυτούς.

Αν υπάρχουν ανήλικα τέκνα, για να λυθεί ο γάμος, πρέπει με την ως άνω έγγραφη συμφωνία ή την κοινή ψηφιακή δήλωση ή με άλλη συμφωνία που καταρτίζεται με τον ίδιο τρόπο, να ρυθμίζεται πλέον και εν γένει η κατανομή της γονικής μέριμνας, ενώ ειδικότερα -εκτός από την επιμέλεια των τέκνων, την επικοινωνία τους με τον άλλο γονέα και τη διατροφή τους- πρέπει να ρυθμίζεται και ο τόπος διαμονής τους καθώς και ο γονέας με τον οποίο διαμένουν. Όπως ισχύει για την έγγραφη συμφωνία, έτσι και η κοινή ψηφιακή δήλωση ισχύει για τουλάχιστον δύο έτη. Ορίζεται όμως πλέον ρητά ότι αυτή παρατείνεται αυτοδικαίως, εκτός αν κάποιος από τους δύο γονείς δηλώσει εγγράφως στον άλλο γονέα, πριν τη λήξη του συμφωνημένου χρόνου, ότι δεν επιθυμεί την παράτασή της.

Για την απόδειξη της ημερομηνίας της έγγραφης συμφωνίας αρκεί πλέον η βεβαίωση του γνησίου της υπογραφής των συζύγων εν γένει, και όχι από τη Γραμματεία του Ειρηνοδικείου της έδρας του συμβολαιογράφου που θα καταρτίσει τη σχετική συμβολαιογραφική πράξη, όπως απαιτούσε η προηγούμενη ρύθμιση. Στην περίπτωση της υποβολής κοινής ψηφιακής δήλωσης δεν απαιτείται βεβαίωση του γνησίου της υπογραφής των συζύγων.

Τη συμβολαιογραφική πράξη μπορούν πλέον όχι μόνο να υπογράψουν, αλλά και να εγκρίνουν με ηλεκτρονικά μέσα, οι σύζυγοι και οι πληρεξούσιοι δικηγόροι τους ή μόνο οι τελευταίοι, εφόσον είναι εφοδιασμένοι με ειδικό πληρεξούσιο.

Τέλος, η λύση του γάμου επέρχεται πλέον όχι μόνο με την κατάθεση αντιγράφου της συμβολαιογραφικής πράξης στο ληξιαρχείο όπου έχει κατατεθεί η σύσταση του γάμου, αλλά και εναλλακτικά με ενημέρωση του ληξιαρχείου με χρήση Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών.

Γ - Γονική μέριμνα (ΑΚ 1510)

Ορίζεται ότι τη γονική μέριμνα ασκούν οι γονείς, πλέον όχι μόνο από κοινού, αλλά και εξίσου.

Η προσθήκη αυτή θα μπορούσε να ερμηνευθεί ως «ισότιμη» συμβολή και των δύο γονέων στην άσκηση της γονικής μέριμνας, όχι όμως και «ισόχρονη» αφού, ιδίως στις περιπτώσεις διακοπής της συμβίωσης των γονέων, μια τέτοια αντίληψη δεν θα μπορούσε να είναι νομικά εφαρμόσιμη. Για να γινόταν δεκτή τυχόν ίση χρονική κατανομή της γονικής μέριμνας στις περιπτώσεις αυτές, όπως άλλωστε και τυχόν συνακόλουθη εναλλασσόμενη κατοικία του τέκνου, θα έπρεπε να προβλέπεται ρητά. Σημαντική στο σημείο αυτό είναι και η πρόσφατη -υπ' αρ. 1016/2019- απόφαση του Αρείου Πάγου, με την οποία κρίθηκε ότι, σύμφωνα με τα πορίσματα της επιστήμης, η εξυπηρέτηση του συμφέροντος του ανήλικου τέκνου επιτάσσει σταθερότητα και όχι μοίρασμα μεταξύ των ενηλίκων γονέων του, καθόσον αυτό θα αποβεί σε βάρος της ψυχολογικής του ισορροπίας.

Δ - Άσκηση και ανάθεση της γονικής μέριμνας κατά το βέλτιστο συμφέρον του τέκνου (ΑΚ 1511)

Ορίζεται ότι κάθε απόφαση των γονέων σχετικά με την άσκηση της γονικής μέριμνας πρέπει να αποβλέπει όχι απλώς στο συμφέρον, αλλά στο βέλτιστο συμφέρον του τέκνου. Τίθεται, εν προκειμένω, το ερώτημα αν σκοπός αυτής της αλλαγής είναι να δοθεί ακόμα μεγαλύτερη έμφαση στην ανάγκη εξυπηρέτησης του συμφέροντος του τέκνου, τη στιγμή που αυτό έχει έτσι κι αλλιώς πρωταρχική σημασία και δεν υπόκειται σε σταθμίσεις ή διαβαθμίσεις με άλλα έννομα αγαθά.

Στο βέλτιστο συμφέρον του τέκνου πρέπει να αποβλέπει και η απόφαση του δικαστηρίου, όταν αποφασίζει σχετικά με την ανάθεση της γονικής μέριμνας ή με τον τρόπο άσκησής της, πλέον με τη ρητή νομοθετική εξειδίκευση ότι αυτό εξυπηρετείται ιδίως από την ουσιαστική συμμετοχή και των δύο γονέων στην ανατροφή και φροντίδα του, καθώς επίσης και από την αποτροπή διάρρηξης των σχέσεών του με καθέναν από αυτούς. Αυτή η νομοθετική εξειδίκευση τίθεται ως βάση για κάθε σχετική απόφαση του δικαστηρίου, το οποίο πάντως ορίζεται ότι συνεκτιμά παραμέτρους όπως την ικανότητα και πρόθεση καθενός εκ των γονέων να σεβαστεί τα δικαιώματα του άλλου, τη συμπεριφορά κάθε γονέα κατά το προηγούμενο χρονικό διάστημα και τη συμμόρφωσή του με τις νόμιμες υποχρεώσεις του, δικαστικές αποφάσεις, εισαγγελικές διατάξεις και προηγούμενες συμφωνίες που είχε συνάψει με τον άλλο γονέα και αφορούν το τέκνο.

Με τη ρητή αναφορά των συγκεκριμένων κριτηρίων δίνεται η ευχέρεια στο δικαστή να κρίνει εξατομικευμένα, με βάση τις ιδιαίτερες συνθήκες κάθε περίπτωσης, αν, κατά πόσο και σε ποιο βαθμό, το βέλτιστο συμφέρον του τέκνου εξυπηρετείται πράγματι από την ουσιαστική συμμετοχή και των δύο γονέων στην ανατροφή και τη φροντίδα του. Εξάλλου, κατά την πάγια αρεοπαγίτικη νομολογία, το συμφέρον του τέκνου ως αόριστη νομική έννοια πρέπει να εξειδικεύεται σε κάθε συγκεκριμένη υπόθεση, με ειδική και εμπειριστατωμένη αιτιολογία (ΑΠ 1358/1995, 2130/2007, 414/2010, 1027/2010, 537/2012). Σε κάθε περίπτωση, οι επιμέρους ρυθμίσεις των νέων διατάξεων, όπως άλλωστε και η εν γένει εξυπηρέτηση του συμφέροντος του τέκνου, θα πρέπει αυτονοήτως να ερμηνεύονται και να εφαρμόζονται υπό το φως τόσο του άρθρου 21 παρ. 1 του Συντάγματος για την προστασία της παιδικής ηλικίας όσο και των ανωτέρω αναφερόμενων υπερνομοθετικής ισχύος διατάξεων των διεθνών συμβάσεων για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου που δεσμεύουν τη χώρα μας.

Όσον αφορά την υποχρέωση σεβασμού της ισότητας μεταξύ των γονέων στην απόφαση του δικαστηρίου, προστίθεται μεταξύ των απαγορευμένων κριτηρίων διάκρισης και ο σεξουαλικός προσανατολισμός.

Τέλος, ανάλογα με την ωριμότητα του τέκνου πρέπει να ζητείται και να συνεκτιμάται η γνώμη του, πλέον πριν από κάθε απόφαση σχετική με τη γονική μέριμνα και τα συμφέροντά του και όχι υπό την προϋπόθεση ότι η σχετική απόφαση αφορά αυτά.

Ε - Διαφωνία κατά την άσκηση της γονικής μέριμνας (ΑΚ 1512)

Χωρίς να αλλάζει κάτι επί της ουσίας, αφού στην τελική διατύπωση της νέας διάταξης απαλείφθηκε η προτεινόμενη ρύθμιση του νομοσχεδίου για προσφυγή των γονέων σε διαμεσολάβηση σε περίπτωση διαφωνίας κατά την άσκηση της γονικής μέριμνας, προστίθεται απλώς ότι πριν από την προσφυγή στο δικαστήριο, οι γονείς καταβάλλουν προσπάθεια για την εξεύρεση κοινά αποδεκτών λύσεων.

ΣΤ - Διαζύγιο ή ακύρωση του γάμου ή διάσταση των συζύγων (ΑΚ 1513)

Ρυθμίζεται η άσκηση της γονικής μέριμνας, εκτός από τις περιπτώσεις διαζυγίου ή ακύρωσης του γάμου ή διακοπής της συμβίωσης των συζύγων, και στις περιπτώσεις λύσης ή

ακύρωσης του συμφώνου συμβίωσης ή διακοπής της συμβίωσης των μερών του συμφώνου συμβίωσης.

Σε όλες τις περιπτώσεις ορίζεται πλέον ότι, εφόσον ζουν και οι δύο γονείς, εξακολουθούν να ασκούν τη γονική μέριμνα από κοινού και εξίσου, σε αντίθεση με ό,τι ίσχυε μέχρι σήμερα (ρύθμιση της άσκησης της γονικής μέριμνας από το δικαστήριο με δυνατότητα ανάθεσής της στον έναν από τους δύο γονείς).

Για τις πράξεις που επιχειρούνται και μόνο από τον ένα γονέα (ΑΚ 1516), ορίζεται ότι αυτές επιχειρούνται από το γονέα με τον οποίο διαμένει το τέκνο, αλλά κατόπιν προηγούμενης ενημέρωσης και του άλλου γονέα.

Η έννοια της ενημέρωσης πρέπει εν προκειμένω να ερμηνεύεται στενά ώστε, ιδίως σε περίπτωση αδυναμίας άμεσου εντοπισμού του άλλου γονέα, να μην καθυστερούν επουσιώδεις διαχειριστικές πράξεις ή πράξεις που απαιτούνται σε επείγουσες περιπτώσεις και η ταχεία διεξαγωγή των οποίων εξυπηρετεί το βέλτιστο συμφέρον του τέκνου.

Z - Παρέκκλιση από την από κοινού άσκηση της γονικής μέριμνας (ΑΚ 1514)

Ορίζεται ότι οι γονείς μπορούν με έγγραφο βεβαίας χρονολογίας να ρυθμίζουν διαφορετικά την κατανομή της γονικής μέριμνας, ιδίως να αναθέτουν την άσκησή της στον έναν από αυτούς, και να καθορίζουν τον τόπο κατοικίας του τέκνου τους, τον γονέα με τον οποίο θα διαμένει, καθώς και τον τρόπο επικοινωνίας του με τον άλλο γονέα. Το ανωτέρω έγγραφο ισχύει τουλάχιστον για δύο έτη και παρατείνεται αυτοδικαίως, εκτός αν κάποιος από τους δύο γονείς δηλώσει εγγράφως στον άλλο γονέα, πριν τη λήξη του συμφωνημένου χρόνου, ότι δεν επιθυμεί την παράτασή του.

Επιπλέον, ορίζεται ότι καθένας από τους γονείς προσφεύγει σε διαμεσολάβηση, εξαιρουμένων των περιπτώσεων ενδοοικογενειακής βίας, και αν διαφωνούν αποφασίζει το δικαστήριο, αν δεν είναι δυνατή η από κοινού άσκηση της γονικής μέριμνας, εξαιτίας διαφωνίας των γονέων και ιδίως αν ο ένας γονέας αδιαφορεί ή δεν συμπράττει σε αυτή ή δεν τηρεί την τυχόν υπάρχουσα συμφωνία για την άσκηση ή τον τρόπο άσκησής της ή αν η συμφωνία αυτή είναι αντίθετη προς το συμφέρον του τέκνου ή αν η γονική μέριμνα ασκείται αντίθετα προς το συμφέρον του τέκνου. Οι περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας ορθώς εξαιρούνται από την υποχρέωση προσφυγής σε διαμεσολάβηση, όπως άλλωστε επιτάσσει και η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης (άρθρο 48), η οποία απαγορεύει τις υποχρεωτικές εναλλακτικές διαδικασίες επίλυσης διαφορών στις περιπτώσεις αυτές.

Ανάλογα με την περίπτωση, το δικαστήριο, λαμβάνοντας υπόψη τους έως τότε δεσμούς του τέκνου με τους γονείς και τους αδελφούς του καθώς και τις τυχόν συμφωνίες που έκαναν οι γονείς του τέκνου για την άσκηση της γονικής μέριμνας, μπορεί: α) να κατανείμει την άσκηση της γονικής μέριμνας μεταξύ των γονέων, να εξειδικεύσει τον τρόπο άσκησής της στα κατ' ιδίαν θέματα ή να αναθέσει την άσκηση της γονικής μέριμνας στον ένα γονέα ή σε τρίτο, β) να διατάξει πραγματογνωμοσύνη ή τη λήψη οποιουδήποτε άλλου πρόσφορου μέτρου, γ) να διατάξει διαμεσολάβηση ή την επανάληψη διακοπείσας διαμεσολάβησης, ορίζοντας συγχρόνως το διαμεσολαβητή.

H - Γονική μέριμνα τέκνων χωρίς γάμο των γονέων τους (ΑΚ 1515)

Η γονική μέριμνα του ανήλικου τέκνου που γεννήθηκε και παραμένει χωρίς γάμο των γονέων του παραμένει στη μητέρα του, αλλά ορίζεται πλέον ότι όταν το τέκνο αναγνωρίζεται εκούσια ή δικαστικά με αγωγή που άσκησε ο πατέρας, αποκτά γονική μέριμνα και ο πατέρας, την οποία ασκεί από κοινού με τη μητέρα, με την επισήμανση ότι αν οι γονείς δεν ζουν μαζί, εφαρμόζονται αναλόγως τα άρθρα 1513 και 1514 του Αστικού Κώδικα.

Επαναλαμβάνεται η ρύθμιση ότι σε περίπτωση δικαστικής αναγνώρισης στην οποία αντιδίκησε ο πατέρας, αυτός δεν ασκεί γονική μέριμνα ούτε αναπληρώνει τη μητέρα στην άσκησή

της, εκτός αν υπάρχει συμφωνία των γονέων, αλλά ορίζεται πλέον ότι το δικαστήριο μπορεί να αποφασίσει διαφορετικά μετά από αίτηση του πατέρα αν το επιβάλλει το συμφέρον του τέκνου, χωρίς τις λοιπές προϋποθέσεις που έθετε η προηγούμενη διάταξη (παύση της γονικής μέριμνας της μητέρας ή αδυναμία άσκησης της γονικής μέριμνας από αυτή για νομικούς ή πραγματικούς λόγους ή συμφωνία των γονέων).

Θ - Πράξεις από τον ένα γονέα (ΑΚ 1516)

Στις περιπτώσεις διακοπής της συμβίωσης των γονέων, διαζυγίου ή ακύρωσης του γάμου τους, καθώς και όταν πρόκειται για τέκνο γεννημένο χωρίς γάμο των γονέων του, μέχρι σήμερα οριζόταν ότι τις αξιώσεις διατροφής που έχει το τέκνο κατά του γονέα ο οποίος δεν έχει επιμέλεια του προσώπου του μπορεί να τις ασκεί αυτός που έχει την επιμέλεια και αν δεν την έχει κανείς αυτός με τον οποίο διαμένει το τέκνο. Πλέον, ορίζεται ότι καθένας από τους γονείς μπορεί να ασκεί τις αξιώσεις διατροφής που έχει το τέκνο κατά του άλλου γονέα ή τρίτου.

Ι - Επιμέλεια του προσώπου (ΑΚ 1518)

Προστίθεται ότι κάθε γονέας υποχρεούται να διαφυλάσσει και να ενισχύει τη σχέση του τέκνου με τον άλλο γονέα, τους αδελφούς του, καθώς και με την οικογένεια του άλλου γονέα, ιδίως όταν οι γονείς δεν ζουν μαζί ή ο άλλος γονέας έχει αποβιώσει.

ΙΑ - Σημαντικά ζητήματα επιμέλειας τέκνου (ΑΚ 1519)

Ορίζεται πλέον ότι όταν η επιμέλεια ασκείται από τον ένα γονέα ή έχει γίνει κατανομή της μεταξύ των γονέων, οι αποφάσεις για την ονοματοδοσία του τέκνου, για το θρήσκευμα, για ζητήματα της υγείας του εκτός από τα επείγοντα και τα εντελώς τρέχοντα, καθώς και για ζητήματα εκπαίδευσης που επιδρούν αποφασιστικά στο μέλλον του, λαμβάνονται από τους δύο γονείς από κοινού, με επιφύλαξη των δύο τελευταίων εδαφίων του άρθρου 1510 και του άρθρου 1512 του Αστικού Κώδικα.

Πρόκειται για τις πράξεις επιμέλειας που είναι τόσο σημαντικές για το τέκνο, ώστε θεωρείται ότι ανήκουν στον πυρήνα της γονικής μέριμνας, με αποτέλεσμα να πρέπει να λαμβάνονται και από τους δύο γονείς, ακόμα και όταν η επιμέλεια έχει ανατεθεί στον έναν από αυτούς (πρβλ. ΑΠ 1700/2001, 417/2005, 1005/2006). Εν προκειμένω, η απαρίθμηση των πράξεων αυτών είναι περιοριστική, χωρίς πάντως να αποκλείεται εκ των προτέρων τυχόν επέκτασή τους από τη νομολογία.

Σχετικά με τη δικαστική απόφαση για τη μεταβολή του τόπου διαμονής του τέκνου που επιδρά ουσιωδώς στο δικαίωμα επικοινωνίας του γονέα με τον οποίο δεν διαμένει το τέκνο, δεν αναφέρεται πλέον ότι αυτή πρέπει να είναι οριστική.

Τέλος ορίζεται ότι ο γονέας στον οποίο δεν έχει ανατεθεί η άσκηση της επιμέλειας έχει το δικαίωμα να ζητά από τον άλλο πληροφορίες για το πρόσωπο και την περιουσία του τέκνου. Ακατανόητο είναι, εν προκειμένω, το νόημα της αναφοράς του νομοθέτη σε άσκηση της επιμέλειας και όχι της γονικής μέριμνας, τη στιγμή που η διοίκηση της περιουσίας του τέκνου (συν)ασκείται καταρχήν και από το γονέα που δεν ασκεί την επιμέλεια, ως αυτοτελές -διακριτό από την επιμέλεια- στοιχείο της γονικής μέριμνας, σύμφωνα με το άρθρο 1510 παρ. 1 εδ. β' του Αστικού Κώδικα.

ΙΒ - Προσωπική επικοινωνία (ΑΚ 1520)

Ορίζεται πλέον ότι ο γονέας με τον οποίο δεν διαμένει το τέκνο έχει όχι μόνο το δικαίωμα αλλά και την υποχρέωση της, κατά το δυνατό, ευρύτερης επικοινωνίας με αυτό, στην οποία

περιλαμβάνονται τόσο η φυσική παρουσία και επαφή του με το τέκνο, όσο και η διαμονή του τέκνου στην οικία του.

Επιπλέον, ο γονέας με τον οποίο διαμένει το τέκνο οφείλει να διευκολύνει και να προωθή την επικοινωνία του τέκνου με τον άλλο γονέα σε τακτή χρονική βάση. Ο χρόνος επικοινωνίας του τέκνου με φυσική παρουσία με τον γονέα με τον οποίο δεν διαμένει τεκμαίρεται στο 1/3 του συνολικού χρόνου, εκτός αν ο γονέας αυτός ζητά μικρότερο χρόνο επικοινωνίας ή επιβάλλεται να καθορισθεί μικρότερος ή μεγαλύτερος χρόνος επικοινωνίας για λόγους που αφορούν στις συνθήκες διαβίωσης ή στο συμφέρον του τέκνου, εφόσον, σε κάθε περίπτωση, δεν διαταράσσεται η καθημερινότητα του τέκνου.

Η ρύθμιση αυτή, στο μέτρο που εισάγει χρονικό τεκμήριο, αξιολογείται τόσο ως προς τη σκοπιμότητα όσο και ως προς τη συνταγματικότητα και τη συμφωνία της προς τις σχετικές υπερνομοθετικής ισχύος διατάξεις των προαναφερόμενων διεθνών συμβάσεων, στο βαθμό που υπαινίσσεται εναλλασσόμενη κατοικία, η οποία αμφισβητείται αν και κατά πόσο ανταποκρίνεται πράγματι στο βέλτιστο συμφέρον του τέκνου. Σχετικοποιείται, ωστόσο, προς τη σωστή κατεύθυνση από τη ρητή πρόβλεψη μη εφαρμογής του χρονικού τεκμηρίου, μεταξύ άλλων και όταν αυτό επιβάλλεται από το συμφέρον του τέκνου, δίνοντας έτσι στο δικαστή την πραγματική δυνατότητα να κρίνει εξατομικευμένα, με ειδική και εμπεριστατωμένη αιτιολογία, σε κάθε συγκεκριμένη υπόθεση.

Εναπόκειται επίσης στη νομολογία να ερμηνεύσει τις σχετικές διατάξεις και να κρίνει αφενός σε ποια βάση θα γίνεται ο υπολογισμός του χρόνου (ώρες, ημέρες, μήνες, έτος) και αφετέρου, το πιο σημαντικό, πώς προσδιορίζεται ο συνολικός χρόνος επικοινωνίας. Διότι, ανάλογα με το αν σε αυτόν περιλαμβάνονται ή όχι οι υποχρεωτικές δραστηριότητες του τέκνου, όπως είναι η εκπαίδευση ή/και ο χρόνος ανάπαυσής του, μεταβάλλεται άρδην ο χρόνος επικοινωνίας που αντιστοιχεί στο γονέα με τον οποίο δεν διαμένει το τέκνο.

Επιπλέον, προβλέπεται ότι είναι δυνατός ο αποκλεισμός ή περιορισμός της επικοινωνίας μόνο για εξαιρετικά σοβαρούς λόγους, ιδίως όταν ο γονέας με τον οποίο δεν διαμένει το τέκνο κριθεί ακατάλληλος να ασκεί το δικαίωμα επικοινωνίας. Για τη διαπίστωση της ακαταλληλότητας του γονέα, το δικαστήριο μπορεί να διατάξει κάθε πρόσφορο μέσο, ιδίως την εκπόνηση εμπεριστατωμένης έκθεσης κοινωνικών λειτουργών ή ψυχιάτρων ή ψυχολόγων.

Σημειωτέον ότι, κατά πάγια νομολογία, επιτρέπεται ο αποκλεισμός της επικοινωνίας όταν αυτό επιβάλλεται από το συμφέρον του τέκνου (ΑΠ 896/2007, 414/2010, 537/2012).

Επιπλέον, ορίζεται ότι αν δεν συντρέχει σπουδαίος λόγος, οι γονείς δεν έχουν το δικαίωμα να εμποδίζουν την επικοινωνία του τέκνου όχι μόνο με τους ανώτερους ανιόντες του, αλλά και με τους αδελφούς του, καθώς και με τρίτους που έχουν αναπτύξει μαζί του κοινωνικοσυναισθηματική σχέση οικογενειακής φύσης εφόσον με την επικοινωνία αυτή εξυπηρετείται το συμφέρον του τέκνου.

Τα σχετικά με την επικοινωνία ζητήματα καθορίζονται ειδικότερα είτε με έγγραφη συμφωνία των γονέων είτε από το δικαστήριο, με συνεκτίμηση και της γνώμης του τέκνου, ανάλογα με την ωριμότητά του.

Τέλος, όταν συντρέχει περίπτωση κακής ή καταχρηστικής άσκησης του δικαιώματος επικοινωνίας, ο άλλος γονέας ή καθένας από τους γονείς, αν πρόκειται για επικοινωνία με τρίτο, μπορεί να ζητήσει από το δικαστήριο τη μεταρρύθμιση της επικοινωνίας.

ΙΓ - Συνέπειες κακής άσκησης (ΑΚ 1532)

Εξειδικεύεται, ενδεικτικά και όχι περιοριστικά, τι συνιστά κακή άσκηση της γονικής μέριμνας:

α) η υπαίτια μη συμμόρφωση προς αποφάσεις και διατάξεις δικαστικών και εισαγγελικών αρχών που αφορούν το τέκνο ή προς την υπάρχουσα συμφωνία των γονέων για την άσκηση της γονικής μέριμνας, β) η διατάραξη της συναισθηματικής σχέσης του τέκνου με τον άλλο γονέα και την οικογένειά του και η με κάθε τρόπο πρόκληση διάρρηξης των σχέσεων του τέκνου με αυτούς, γ) η

υπαίτια παράβαση των όρων της συμφωνίας των γονέων ή της δικαστικής απόφασης για την επικοινωνία του τέκνου με τον γονέα με τον οποίο δεν διαμένει και η με κάθε άλλο τρόπο παρεμπόδιση της επικοινωνίας, δ) η κακή άσκηση και η υπαίτια παράλειψη της άσκησης του δικαιώματος επικοινωνίας από τον δικαιούχο γονέα, ε) η αδικαιολόγητη άρνηση του γονέα να καταβάλλει τη διατροφή που επιδικάστηκε στο τέκνο από το δικαστήριο ή συμφωνήθηκε μεταξύ των γονέων, στ) η καταδίκη του γονέα, με οριστική δικαστική απόφαση, για ενδοοικογενειακή βία ή για εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας ή για εγκλήματα οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής.

Στις περιπτώσεις αυτές, το δικαστήριο δύναται όχι μόνο να αφαιρέσει από τον υπαίτιο γονέα την άσκηση της γονικής μέριμνας ή την επιμέλεια, ολικά ή μερικά, και να την αναθέσει αποκλειστικά στον άλλο γονέα, αλλά επίσης να διατάξει κάθε πρόσφορο μέτρο προς διασφάλιση του συμφέροντος του τέκνου.

Σε εξαιρετικά επείγουσες περιπτώσεις, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις κακής άσκησης της γονικής μέριμνας και επίκειται άμεσος κίνδυνος για τη σωματική ή την ψυχική υγεία του τέκνου, ο εισαγγελέας διατάσσει κάθε πρόσφορο μέτρο για την προστασία του, μέχρι την έκδοση της απόφασης του δικαστηρίου, στο οποίο πρέπει να απευθύνεται πλέον όχι εντός τριάντα, αλλά εντός ενενήντα ημερών, με δυνατότητα αιτιολογημένης παράτασης της προθεσμίας αυτής κατά επιπλέον ενενήντα ημέρες.

Συμπεράσματα

Το νέο οικογενειακό δίκαιο κινείται καταρχήν προς τη σωστή κατεύθυνση, στο βαθμό που αποσκοπεί στην ενεργή παρουσία και των δύο γονέων στην ανατροφή του τέκνου στις περιπτώσεις λύσης ή ακύρωσης του γάμου ή του συμφώνου συμβίωσης ή διακοπής της συμβίωσης των γονέων. Αυτό είναι προς το συμφέρον του τέκνου, ώστε να διασφαλίζεται η ψυχική υγεία του, η ομαλή ένταξή του στο κοινωνικό περιβάλλον και η ολοκληρωμένη ανάπτυξη της προσωπικότητάς του.

Ιδιαίτερο προβληματισμό προκαλεί η καθιέρωση του τεκμηρίου επικοινωνίας του τέκνου με τον γονέα με τον οποίο δεν διαμένει στο 1/3 του συνολικού χρόνου. Το ύψος του τεκμηρίου κρίνεται υπερβολικό, διότι αν κριθεί ερμηνευτικά ότι στο συνολικό χρόνο συνυπολογίζονται ιδίως οι υποχρεωτικές δραστηριότητες του τέκνου, τις οποίες στις περισσότερες περιπτώσεις θα πρέπει εκ των πραγμάτων να διαχειρίζεται μόνος του ο γονέας με τον οποίο διαμένει το τέκνο (π.χ. δεν θα μπορούσε το τέκνο να αλλάζει σχολείο κάθε εβδομάδα ή κάθε μήνα, αν οι γονείς του κατοικούν σε διαφορετικές περιοχές), αυτό θα σήμαινε στην πράξη ότι όλο τον υπόλοιπο χρόνο θα πρέπει το τέκνο να βρίσκεται με φυσική παρουσία με τον άλλο γονέα.

Αυτό προφανώς δεν είναι προς το συμφέρον του τέκνου, πολλώ δε μάλλον συνιστά άνιση μεταχείριση σε βάρος του γονέα με τον οποίο διαμένει το τέκνο, αν αυτός αναλαμβάνει αποκλειστικά όλες τις υποχρεωτικές (επαχθείς) δραστηριότητες του τέκνου και, συγχρόνως και αντιστρόφως, ο άλλος γονέας απολαμβάνει όλο τον ελεύθερο (ποιοτικό) χρόνο του τέκνου.

Σε κάθε περίπτωση, οι σχετικές διατάξεις κατά τη ρητή τους διατύπωση παρέχουν στους δικαστές τις δυνατότητες να καθορίζουν διαφορετικό χρόνο επικοινωνίας όταν αυτό επιβάλλεται από το συμφέρον του τέκνου, οπότε και υπό το καθεστώς του νέου οικογενειακού δικαίου, εναπόκειται σε αυτούς, με ειδική και εμπειριστατωμένη αιτιολογία, να καταλήγουν σε λογικές και δίκαιες αποφάσεις.

Σωτήρης Διαμαντόπουλος

Είμαι Δικηγόρος παρ' Αρείω Πάγω, Σύμβουλος ΔΣΑ και ασκώ μάχιμη και συμβουλευτική Δικηγορία, διατηρώντας δικηγορικό γραφείο, μαζί με τα αδέρφια μου, Νίκο και Έφη και τον συνεργάτη μας Μαρίνο Καταγά.

Έχω αποφοιτήσει από τη Νομική Σχολή του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης και έχω ολοκληρώσει το ΠΜΣ στο Αστικό Δικονομικό Δίκαιο.

Στις δικηγορικές εκλογές του 2017 οι συνάδελφοί μου, με εξέλεξαν στο Διοικητικό Συμβούλιο του ΔΣΑ, το οποίο αποτελεί ιδιαίτερη τιμή, αλλά και σπουδαίο καθήκον, απέναντι στο Δικηγορικό Σώμα συνολικά και απέναντι στην Ιστορία του Συλλόγου μας.

Ως Σύμβουλος του ΔΣΑ συμμετέχω ενεργά και δημιουργικά σε όλες τις δραστηριότητες του Συλλόγου και έχω συμμετάσχει επικοινωνιακά σε Επιτροπές του ΔΣΑ, όπως ενδεικτικά στην Επιτροπή του Οργανισμού του ΔΣΑ, στην Επιτροπή Κατάρτισης και Διεξαγωγής των 40ωρων Σεμιναρίων GDPR, στην Επιτροπή για την Ίδρυση του Βρεφονηπιακού Σταθμού, στην Επιτροπή Επιλογής Τραπεζικού Συνεργάτη, στην Επιτροπή για τις ετήσιες κάρτες του ΟΑΣΑ, κλπ.

Παράλληλα, τα τελευταία χρόνια συμμετέχω σε επιμορφωτικά σεμινάρια Δικηγόρων και ασκούμενων Δικηγόρων προετοιμασίας κάθε εξεταστικής περιόδου, καθώς και σε φιλανθρωπικές δράσεις, όπως στη διοργάνωση του Χριστουγεννιάτικου Φιλανθρωπικού Χορού.

Η συμμετοχή στα κοινά του Δικηγορικού Συλλόγου είναι συμμετοχή προσφοράς, με μόνο στόχο την καλύτερευση των συνθηκών του επαγγέλματος, για ένα καλύτερο μέλλον για τους Δικηγόρους.

Βενιαμίν Μπατής

Είμαι Δικηγόρος, Σύμβουλος του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών, π. Αντιπρόεδρος και Γενικός Γραμματέας της ΕΑΝΔΑ.

Αποφοίτησα από τη Νομική Σχολή Κομοτηνής (2008), όπου είχα την τιμή να διατελέσω Προεδρεύων του Συλλόγου Φοιτητών Νομικής (2006-2007).

Ολοκλήρωσα το ΜΔΕ Ευρωπαϊκού Δικαίου στον Τομέα Διεθνών Σπουδών με εξειδίκευση στο Διεθνές Οικονομικό Δίκαιο και το Δίκαιο Ενέργειας (2014-2015).

Ασκώ μάχιμη δικηγορία στους τομείς του Ποινικού και του Αστικού Δικαίου, με περαιτέρω εξειδίκευση στο Τραπεζικό Δίκαιο (2010 - σήμερα).

Κατά την ενεργό ενασχόληση μου με τα κοινά είχα πρωτοστατήσει και πετύχει τη συγκοινωνιακή διασύνδεση των δικαστηρίων (με την τότε λεωφορειακή γραμμή 070 «Γηροκομείο - Άρειος Πάγος - Δικαστήρια Ευελπίδων»). Επίσης έχω εκπροσωπήσει την ΕΑΝΔΑ σε επίπεδο Ολομέλειας Προέδρων Δικηγορικών Συλλόγων Ελλάδος κατά την επεξεργασία του νέου Κώδικα Δικηγόρων, όπου η συμμετοχή μας έγινε δεκτή για πρώτη φορά, προκειμένου να ακουστούν οι θέσεις και τα αιτήματα των νέων συναδέλφων.

Τέλος, είμαι Μέλος της Επιτροπής Αφερεγγυότητας των Υπουργείων Οικονομικών και Δικαιοσύνης, ενώ είμαι Αν. Μέλος της Επιτροπής του Υπουργείου Δικαιοσύνης για την ενσωμάτωση της Οδηγίας 2019/1937/ΕΕ περί προστασίας των προσώπων που αναφέρουν παραβιάσεις του Δικαίου της Ένωσης.

Όλα τα παραπάνω είναι ένα μικρό απόσταγμα της αντίληψής μου πως οτιδήποτε ωφέλιμο για την Πολιτεία είναι εν τέλει ωφέλιμο και για εμάς τους ίδιους.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ
ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΑΛΑΙΩΝ ΚΑΙ ΝΕΩΝ ΡΥΘΜΙΣΕΩΝ
N. 4800/2021 (ΦΕΚ Α' 81/21-5-2021)

«Μεταρρυθμίσεις αναφορικά με τις σχέσεις γονέων και τέκνων, άλλα ζητήματα οικογενειακού δικαίου και λοιπές επείγουσες διατάξεις»

ΑΣΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ
ΠΑΛΑΙΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ
ΝΕΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

ΚΑΤΟΙΚΙΑ, ΣΥΝΑΙΝΕΤΙΚΟ ΔΙΑΖΥΓΙΟ, ΣΧΕΣΕΙΣ ΓΟΝΕΩΝ ΚΑΙ ΤΕΚΝΩΝ	
<p>Άρθρο 56 Ο ανήλικος που τελεί υπό γονική μέριμνα έχει κατοικία την κατοικία των γονέων του ή του γονέα που ασκεί μόνος του τη γονική μέριμνα. Αν τη γονική μέριμνα ασκούν και οι δύο γονείς χωρίς να έχουν την ίδια κατοικία, ο ανήλικος έχει κατοικία την κατοικία του γονέα με τον οποίο συνήθως διαμένει. Ο ανήλικος που τελεί υπό επιτροπεία ή όποιος τελεί υπό πλήρη στερητική δικαστική συμπαράσταση, έχει κατοικία την κατοικία του επιτρόπου ή του δικαστικού συμπαραστάτη του.</p>	<p>Άρθρο 56 Ο ανήλικος που τελεί υπό γονική μέριμνα έχει κατοικία την κατοικία των γονέων του ή του γονέα που ασκεί μόνος του τη γονική μέριμνα. Αν τη γονική μέριμνα ασκούν και οι δύο γονείς χωρίς να έχουν την ίδια κατοικία, ο ανήλικος έχει κατοικία την κατοικία του γονέα με τον οποίο διαμένει. Η επίδοση εγγράφων που αφορούν το τέκνο γίνεται στην κατοικία του γονέα με τον οποίο διαμένει ή του τρίτου που ασκεί τη γονική μέριμνα. Ο γονέας με τον οποίο διαμένει το τέκνο υποχρεώνεται άμεσα να ενημερώσει τον άλλο γονέα σχετικά με την επίδοση και το περιεχόμενο των εγγράφων που το αφορούν. Ο ανήλικος που τελεί υπό επιτροπεία ή όποιος τελεί υπό πλήρη στερητική δικαστική συμπαράσταση, έχει κατοικία την κατοικία του επιτρόπου ή του δικαστικού συμπαραστάτη του.</p>
<p>Άρθρο 1441 1. Οι σύζυγοι μπορούν με έγγραφη συμφωνία να λύσουν το γάμο τους. Η συμφωνία αυτή συνάπτεται μεταξύ των συζύγων με την παρουσία πληρεξούσιου δικηγόρου για καθέναν από αυτούς και υπογράφεται από τους ίδιους και από τους πληρεξούσιους δικηγόρους τους ή μόνον από τους τελευταίους, εφόσον είναι εφοδιασμένοι με ειδικό πληρεξούσιο. Η πληρεξουσιότητα πρέπει να έχει δοθεί μέσα στον τελευταίο μήνα πριν από την υπογραφή της συμφωνίας. 2. Αν υπάρχουν ανήλικα τέκνα, για να λυθεί ο γάμος πρέπει να ρυθμίζεται η επιμέλεια τους, η επικοινωνία με αυτά και η διατροφή τους, με την ίδια ή με άλλη έγγραφη συμφωνία μεταξύ των συζύγων, που υπογράφεται όπως ορίζεται στην παράγραφο 1 και ισχύει για δύο (2) έτη τουλάχιστον. 3. α) Η έγγραφη συμφωνία για τη λύση του γάμου, καθώς και η συμφωνία για την επιμέλεια, την επικοινωνία και τη διατροφή των ανήλικων τέκνων υποβάλλονται από τους πληρεξούσιους δικηγόρους του κάθε συζύγου, μαζί με τα ειδικά πληρεξούσια σε συμβολαιογράφο. β) Η κατάρτιση της συμβολαιογραφικής πράξης της παραγράφου 4 του παρόντος άρθρου απέχει τουλάχιστον δέκα (10) ημέρες από την έγγραφη συμφωνία των συζύγων, η ημερομηνία της οποίας αποδεικνύεται με βεβαίωση του γνησίου της υπογραφής των συζύγων από τη Γραμματεία του Ειρηνοδικείου της έδρας του συμβολαιογράφου που θα καταρτίσει τη συμβολαιογραφική πράξη. 4. Ο συμβολαιογράφος συντάσσει πράξη με την οποία βεβαιώνει τη λύση του γάμου, επικυρώνει τις συμφωνίες</p>	<p>Άρθρο 1441 – Συναινετικό διαζύγιο 1. Οι σύζυγοι μπορούν με έγγραφη συμφωνία ή κοινή ψηφιακή δήλωση, να λύσουν τον γάμο τους. Η έγγραφη συμφωνία καταρτίζεται μεταξύ των συζύγων ή η κοινή ψηφιακή δήλωση υποβάλλεται από αυτούς με την παρουσία ή με ψηφιακή σύμπραξη πληρεξούσιου δικηγόρου αντίστοιχα για καθέναν από αυτούς. Όταν η συμφωνία είναι έγγραφη, υπογράφεται από τους ίδιους και από τους πληρεξούσιους δικηγόρους τους ή μόνο από τους τελευταίους, εφόσον είναι εφοδιασμένοι με ειδικό πληρεξούσιο. Η πληρεξουσιότητα πρέπει να έχει δοθεί μέσα στον τελευταίο μήνα πριν από την υπογραφή της συμφωνίας. 2. Αν υπάρχουν ανήλικα τέκνα, για να λυθεί ο γάμος, πρέπει με την έγγραφη συμφωνία ή την κοινή ψηφιακή δήλωση της παρ. 1 ή με άλλη συμφωνία μεταξύ των συζύγων, που καταρτίζεται όπως ορίζεται στην παρ. 1, να ρυθμίζεται η κατανομή της γονικής μέριμνας και ιδίως η επιμέλεια των τέκνων, ο τόπος διαμονής τους, ο γονέας με τον οποίο διαμένουν, η επικοινωνία τους με τον άλλο γονέα και η διατροφή τους. Η ανωτέρω έγγραφη συμφωνία ή η κοινή ψηφιακή δήλωση ισχύει για τουλάχιστον δύο (2) έτη και παρατείνεται αυτοδικαίως, εκτός αν κάποιος από τους δύο γονείς δηλώσει εγγράφως στον άλλο γονέα, πριν τη λήξη του συμφωνημένου χρόνου, ότι δεν επιθυμεί την παράταση της. 3. α. Η έγγραφη συμφωνία για τη λύση του γάμου, καθώς και κάθε χωριστή συμφωνία για την κατανομή της γονικής μέριμνας, την επιμέλεια, τον τόπο διαμονής, την επικοινωνία και τη διατροφή των ανήλικων τέκνων,</p>

<p>των συζύγων και τις ενσωματώνει σε αυτή. Τη συμβολαιογραφική πράξη υπογράφουν οι σύζυγοι και οι πληρεξούσιοι δικηγόροι τους ή μόνον οι τελευταίοι, εφόσον είναι εφοδιασμένοι με ειδικό πληρεξούσιο. Η πληρεξουσιότητα πρέπει να έχει δοθεί μέσα στον τελευταίο μήνα πριν από την υπογραφή της πράξης. Όταν η βεβαίωση αφορά στην επιμέλεια, επικοινωνία και διατροφή των ανήλικων τέκνων, η πράξη αποτελεί εκτελεστό τίτλο, εφόσον έχουν συμπεριληφθεί στη συμφωνία οι ρυθμίσεις των άρθρων 950 και 951 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας. Μετά τη λήξη ισχύος της επικυρωμένης συμφωνίας, μπορεί να ρυθμίζεται η επιμέλεια, η επικοινωνία και η διατροφή των τέκνων για περαιτέρω χρονικό διάστημα με νέα συμφωνία και με την ίδια διαδικασία.</p> <p>5. Η λύση του γάμου επέρχεται με την κατάθεση αντιγράφου της συμβολαιογραφικής πράξης στο ληξιαρχείο όπου έχει καταχωρισθεί η σύσταση του γάμου.</p>	<p>υποβάλλονται από τους πληρεξούσιους δικηγόρους του κάθε συζύγου μαζί με τα ειδικά πληρεξούσια σε συμβολαιογράφο.</p> <p>β. Η κατάρτιση της συμβολαιογραφικής πράξης της παρ. 4 απέχει τουλάχιστον δέκα (10) ημέρες από την έγγραφη συμφωνία των συζύγων ή την κοινή ψηφιακή δήλωση. Η ημερομηνία της έγγραφης συμφωνίας των συζύγων αποδεικνύεται με βεβαίωση του γνησίου της υπογραφής αυτών. Βεβαίωση του γνησίου της υπογραφής των συζύγων δεν απαιτείται στην περίπτωση υποβολής κοινής ψηφιακής δήλωσης.</p> <p>4. Ο συμβολαιογράφος συντάσσει πράξη με την οποία βεβαιώνει τη λύση του γάμου, επικυρώνει τις συμφωνίες των συζύγων και τις ενσωματώνει σε αυτή. Τη συμβολαιογραφική πράξη υπογράφουν ή εγκρίνουν με ηλεκτρονικά μέσα οι σύζυγοι και οι πληρεξούσιοι δικηγόροι τους ή μόνο οι τελευταίοι, εφόσον είναι εφοδιασμένοι με ειδικό πληρεξούσιο. Η πληρεξουσιότητα δίδεται τον τελευταίο μήνα πριν από την υπογραφή της πράξης. Όταν η βεβαίωση αφορά στην επιμέλεια, επικοινωνία και διατροφή των ανήλικων τέκνων, η πράξη αποτελεί εκτελεστό τίτλο, εφόσον έχουν συμπεριληφθεί στη συμφωνία οι ρυθμίσεις των άρθρων 950 και 951 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας. Μετά τη λήξη ισχύος της επικυρωμένης συμφωνίας, μπορεί να ρυθμίζονται η επιμέλεια, η επικοινωνία και η διατροφή των τέκνων για περαιτέρω χρονικό διάστημα με νέα συμφωνία και με την ίδια διαδικασία.</p> <p>5. Η λύση του γάμου επέρχεται με την κατάθεση αντιγράφου της συμβολαιογραφικής πράξης στο ληξιαρχείο όπου έχει κατατεθεί η σύσταση του γάμου, ή με ενημέρωση του ληξιαρχείου με χρήση Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών.</p>
<p>Άρθρο 1510 – Γονική μέριμνα Η μέριμνα για το ανήλικό τέκνο είναι καθήκον και δικαίωμα των γονέων (γονική μέριμνα), οι οποίοι την ασκούν από κοινού. Η γονική μέριμνα περιλαμβάνει την επιμέλεια του προσώπου, τη διοίκηση της περιουσίας και την εκπροσώπηση του τέκνου σε κάθε υπόθεση ή δικαιοπραξία ή δίκη, που αφορούν το πρόσωπο ή την περιουσία του.</p> <p>Σε περίπτωση όπου η γονική μέριμνα παύει λόγω θανάτου, κήρυξης σε αφάνεια ή έκπτωσης του ενός γονέα, η γονική μέριμνα ανήκει αποκλειστικά στον άλλο. Αν ο ένας από τους γονείς αδυνατεί να ασκήσει τη γονική μέριμνα για πραγματικούς λόγους ή γιατί είναι ανίκανος ή περιορισμένα ικανός για δικαιοπραξία, την ασκεί μόνος ο άλλος γονέας. Η επιμέλεια όμως του προσώπου του τέκνου ασκείται και από τον ανήλικο γονέα.</p>	<p>Άρθρο 1510 – Γονική μέριμνα Η μέριμνα για το ανήλικό τέκνο είναι καθήκον και δικαίωμα των γονέων (γονική μέριμνα), οι οποίοι την ασκούν από κοινού και εξίσου. Η γονική μέριμνα περιλαμβάνει την επιμέλεια του προσώπου, τη διοίκηση της περιουσίας και την εκπροσώπηση του τέκνου σε κάθε υπόθεση ή δικαιοπραξία ή δίκη, που αφορούν το πρόσωπο ή την περιουσία του.</p> <p>Σε περίπτωση όπου η γονική μέριμνα παύει λόγω θανάτου, κήρυξης σε αφάνεια ή έκπτωσης του ενός γονέα, η γονική μέριμνα ανήκει αποκλειστικά στον άλλο. Αν ο ένας από τους γονείς αδυνατεί να ασκήσει τη γονική μέριμνα για πραγματικούς λόγους ή γιατί είναι ανίκανος ή περιορισμένα ικανός για δικαιοπραξία, την ασκεί μόνος ο άλλος γονέας. Η επιμέλεια όμως του προσώπου του τέκνου ασκείται και από τον ανήλικο γονέα.</p>
<p>Άρθρο 1511 Κάθε απόφαση των γονέων σχετικά με την άσκηση της γονικής μέριμνας πρέπει να αποβλέπει στο συμφέρον του τέκνου.</p> <p>Στο συμφέρον του τέκνου πρέπει να αποβλέπει και η απόφαση του δικαστηρίου, όταν, κατά τις διατάξεις του νόμου, το δικαστήριο αποφασίζει σχετικά με την ανάθεση της γονικής μέριμνας ή με τον τρόπο της άσκησης της. Η απόφαση του δικαστηρίου πρέπει επίσης να σέβεται την ισότητα μεταξύ των γονέων και να μην κάνει διακρίσεις εξαιτίας του φύλου, της φυλής, της γλώσσας, της θρησκείας, των πολιτικών ή όποιων άλλων πειποθησεων, της ιθαγένειας, της εθνικής ή κοινωνικής προέλευσης ή της περιουσίας.</p> <p>Ανάλογα με την ωριμότητα του τέκνου πρέπει να ζητείται και να συνεκτιμάται η γνώμη του πριν από κάθε</p>	<p>Άρθρο 1511 – Άσκηση - ανάθεση γονικής μέριμνας κατά το συμφέρον του τέκνου</p> <p>1. Κάθε απόφαση των γονέων σχετικά με την άσκηση της γονικής μέριμνας πρέπει να αποβλέπει στο βέλτιστο συμφέρον του τέκνου.</p> <p>2. Στο βέλτιστο συμφέρον του τέκνου, που εξυπηρετείται ιδίως από την ουσιαστική συμμετοχή και των δύο γονέων στην ανατροφή και φροντίδα του, καθώς επίσης και από την αποτροπή διάρρηξης των σχέσεων του με καθένα από αυτούς, πρέπει να αποβλέπει και η απόφαση του δικαστηρίου, όταν αποφασίζει σχετικά με την ανάθεση της γονικής μέριμνας ή με τον τρόπο άσκησης της. Η απόφαση του δικαστηρίου συνεκτιμά παραμέτρους όπως την ικανότητα και πρόθεση καθενός εκ των γονέων να σεβαστεί τα δικαιώματα του άλλου, τη συμπεριφορά κάθε γονέα κατά το προηγούμενο χρονικό</p>

<p>απόφαση σχετική με τη γονική μέριμνα, εφόσον η απόφαση αφορά τα συμφέροντά του.</p>	<p>διάστημα και τη συμμόρφωσή του με τις νόμιμες υποχρεώσεις του, δικαστικές αποφάσεις, εισαγγελικές διατάξεις και προηγούμενες συμφωνίες που είχε συνάψει με τον άλλο γονέα και αφορούν το τέκνο.</p> <p>3. Η απόφαση του δικαστηρίου πρέπει επίσης να σέβεται την ισότητα μεταξύ των γονέων και να μην κάνει διακρίσεις εξαιτίας ιδίως του φύλου, του σεξουαλικού προσανατολισμού, της φυλής, της γλώσσας, της θρησκείας, των πολιτικών ή όποιων άλλων πεποιθήσεων, της ιθαγένειας, της εθνικής ή κοινωνικής προέλευσης ή της περιουσίας.</p> <p>4. Ανάλογα με την ωριμότητα του τέκνου πρέπει να ζητείται και να συνεκτιμάται η γνώμη του, πριν από κάθε απόφαση σχετική με τη γονική μέριμνα και τα συμφέροντά του.</p>
<p>Άρθρο 1512 – Σε περίπτωση διαφωνίας Αν οι γονείς διαφωνούν κατά την άσκηση της γονικής μέριμνας, και το συμφέρον του τέκνου επιβάλλει να ληφθεί απόφαση, αποφασίζει το δικαστήριο.</p>	<p>Άρθρο 1512 – Σε περίπτωση διαφωνίας Κατά την άσκηση της γονικής μέριμνας οι γονείς καταβάλλουν προσπάθεια για την εξεύρεση κοινά αποδεκτών λύσεων. Αν διαφωνούν, αποφασίζει το δικαστήριο.</p>
<p>Άρθρο 1513 – Διαζύγιο ή ακύρωση του γάμου Στις περιπτώσεις διαζυγίου ή ακύρωσης του γάμου και εφόσον ζουν και οι δύο γονείς, η άσκηση της γονικής μέριμνας ρυθμίζεται από το δικαστήριο. Η άσκηση της γονικής μέριμνας μπορεί να ανατεθεί στον έναν από τους γονείς ή, αν αυτοί συμφωνούν ορίζοντας συγχρόνως τον τόπο διαμονής του τέκνου, στους δύο από κοινού. Το δικαστήριο μπορεί να αποφασίσει διαφορετικά, ιδίως να κατανείμει την άσκηση της γονικής μέριμνας μεταξύ των γονέων ή να την αναθέσει σε τρίτον. Για τη λήψη της απόφασής του το δικαστήριο λαμβάνει υπόψη του τους έως τότε δεσμούς του τέκνου με τους γονείς και τους αδελφούς του, καθώς και τις τυχόν συμφωνίες που έκαναν ο γονείς του τέκνου σχετικά με την επιμέλεια και τη διοίκηση της περιουσίας του. Ο γονέας, στον οποίο δεν έχει ανατεθεί η άσκηση της γονικής μέριμνας, έχει το δικαίωμα να ζητάει από τον άλλο πληροφορίες για το πρόσωπο και την περιουσία του τέκνου.</p>	<p>Άρθρο 1513 – Διαζύγιο ή ακύρωση του γάμου - διάσταση των συζύγων Στις περιπτώσεις διαζυγίου ή ακύρωσης του γάμου ή λύσης ή ακύρωσης του συμφώνου συμβίωσης ή διακοπής της συμβίωσης των συζύγων ή των μερών του συμφώνου συμβίωσης και εφόσον ζουν και οι δύο γονείς, εξακολουθούν να ασκούν από κοινού και εξίσου τη γονική μέριμνα. Ο γονέας με τον οποίο διαμένει το τέκνο επιχειρεί τις πράξεις που προβλέπονται στο πρώτο εδάφιο του άρθρου 1516, κατόπιν προηγούμενης ενημέρωσης του άλλου γονέα.</p>
<p>Άρθρο 1514 – Διακοπή της συμβίωσης Οι διατάξεις του προηγούμενου άρθρου εφαρμόζονται και στις περιπτώσεις όπου υπάρχει διακοπή της συμβίωσης των συζύγων.</p>	<p>1514 – Παρέκκλιση από την από κοινού άσκηση της γονικής μέριμνας</p> <p>1. Κατά παρέκκλιση του άρθρου 1513, οι γονείς μπορούν με έγγραφο βεβαίας χρονολογίας να ρυθμίζουν διαφορετικά την κατανομή της γονικής μέριμνας, ιδίως να αναθέτουν την άσκησή της στον έναν από αυτούς, και να καθορίζουν τον τόπο κατοικίας του τέκνου τους, τον γονέα με τον οποίο θα διαμένει, καθώς και τον τρόπο επικοινωνίας του με τον άλλο γονέα. Το ανωτέρω έγγραφο ισχύει τουλάχιστον για δύο (2) έτη και παρατείνεται αυτοδικαίως, εκτός αν κάποιος από τους δύο γονείς δηλώσει εγγράφως στον άλλο γονέα, πριν τη λήξη του συμφωνημένου χρόνου, ότι δεν επιθυμεί την παράτασή του.</p> <p>2. Αν δεν είναι δυνατή η από κοινού άσκηση της γονικής μέριμνας, εξαιτίας διαφωνίας των γονέων και ιδίως αν ο ένας γονέας αδιαφορεί ή δεν συμπράττει σε αυτή ή δεν τηρεί την τυχόν υπάρχουσα συμφωνία για την άσκηση ή τον τρόπο άσκησης της γονικής μέριμνας ή αν η συμφωνία αυτή είναι αντίθετη προς το συμφέρον του τέκνου ή αν η γονική μέριμνα ασκείται αντίθετα προς το συμφέρον του τέκνου, καθένας από τους γονείς προσφεύγει σε διαμεσολάβηση, εξαιρουμένων των περιπτώσεων ενδοοικογενειακής βίας, όπως νόμος ορίζει. Αν διαφωνούν, αποφασίζει το δικαστήριο.</p> <p>3. Το δικαστήριο μπορεί ανάλογα με την περίπτωση:</p>

	<p>α) να καταναίμει την άσκηση της γονικής μέριμνας μεταξύ των γονέων, να εξειδικεύσει τον τρόπο άσκησης της στα κατ' ιδίαν θέματα ή να αναθέσει την άσκηση της γονικής μέριμνας στον ένα γονέα ή σε τρίτο,</p> <p>β) να διατάξει πραγματογνωμοσύνη ή τη λήψη οποιουδήποτε άλλου πρόσφορου μέτρου,</p> <p>γ) να διατάξει διαμεσολάβηση ή την επανάληψη διακοπείσας διαμεσολάβησης, ορίζοντας συγχρόνως τον διαμεσολαβητή.</p> <p>Για τη λήψη της απόφασής του το δικαστήριο λαμβάνει υπόψη τους έως τότε δεσμούς του τέκνου με τους γονείς και τους αδελφούς του, καθώς και τις τυχόν συμφωνίες που έκαναν οι γονείς του τέκνου για την άσκηση της γονικής μέριμνας.</p>
<p>Άρθρο 1515 – Τέκνα χωρίς γάμο των γονέων τους. Η γονική μέριμνα του ανήλικου τέκνου που γεννήθηκε και παραμένει χωρίς γάμο των γονέων του, ανήκει στη μητέρα του. Σε περίπτωση αναγνώρισης του, αποκτά γονική μέριμνα και ο πατέρας, που όμως την ασκεί αν υπάρχει συμφωνία των γονέων κατά το άρθρο 1513 ή αν έπαυσε η γονική μέριμνα της μητέρας ή αν αυτή αδυνατεί να την ασκήσει για νομικούς ή πραγματικούς λόγους. Με αίτηση του πατέρα, το δικαστήριο μπορεί και σε κάθε άλλη περίπτωση να αναθέσει και σε αυτόν την άσκηση της γονικής μέριμνας ή μέρους της, εφόσον αυτό επιβάλλεται από το συμφέρον του τέκνου. Σε περίπτωση δικαστικής αναγνώρισης, στην οποία αντιδίκησε ο πατέρας, αυτός δεν ασκεί γονική μέριμνα ούτε αναπληρώνει τη μητέρα στην άσκηση της, εκτός αν υπάρχει συμφωνία των γονέων κατά το άρθρο 1513. Το δικαστήριο μπορεί, αν το επιβάλλει το συμφέρον του τέκνου, να αποφασίσει διαφορετικά με αίτηση του πατέρα, εφόσον έπαυσε η γονική μέριμνα της μητέρας ή αυτή αδυνατεί να την ασκήσει για νομικούς ή πραγματικούς λόγους ή υπάρχει συμφωνία των γονέων.</p>	<p>Άρθρο 1515 – Τέκνα χωρίς γάμο των γονέων τους Η γονική μέριμνα του ανήλικου τέκνου που γεννήθηκε και παραμένει χωρίς γάμο των γονέων του ανήκει στη μητέρα του. Όταν το τέκνο αναγνωρίζεται εκούσια ή δικαστικά με αγωγή που άσκησε ο πατέρας, αποκτά γονική μέριμνα και ο πατέρας, την οποία ασκεί από κοινού με τη μητέρα. Αν οι γονείς δεν ζουν μαζί, εφαρμόζονται αναλόγως τα άρθρα 1513 και 1514. Σε περίπτωση δικαστικής αναγνώρισης, στην οποία αντιδίκησε ο πατέρας, αυτός δεν ασκεί γονική μέριμνα ούτε αναπληρώνει τη μητέρα στην άσκηση της, εκτός αν υπάρχει συμφωνία των γονέων. Το δικαστήριο μπορεί, αν το επιβάλλει το συμφέρον του τέκνου, να αποφασίσει διαφορετικά μετά από αίτηση του πατέρα.</p>
<p>Άρθρο 1516 – Πράξεις από τον ένα γονέα Ο καθένας από τους γονείς επιχειρεί και μόνος του πράξεις αναφερόμενες στην άσκηση της γονικής μέριμνας: 1. όταν πρόκειται για συνήθεις πράξεις επιμέλειας του προσώπου του τέκνου ή για την τρέχουσα διαχείριση της περιουσίας του ή για πράξεις που έχουν επείγοντα χαρακτήρα 2. όταν πρόκειται για τη λήψη δήλωσης της βούλησης που είναι απευθυντέα προς το τέκνο. Στις περιπτώσεις διακοπής της συμβίωσης των γονέων, διαζυγίου ή ακύρωσης του γάμου τους, καθώς και όταν πρόκειται για τέκνο γεννημένο χωρίς γάμο των γονέων του, τις αξιώσεις διατροφής που έχει το τέκνο κατά του γονέα, ο οποίος δεν έχει επιμέλεια του προσώπου του, μπορεί να τις ασκεί αυτός που έχει την επιμέλεια και, αν δεν την έχει κανείς, αυτός με τον οποίο διαμένει το τέκνο.</p>	<p>Άρθρο 1516 – Πράξεις από τον ένα γονέα Ο καθένας από τους γονείς επιχειρεί και μόνος του πράξεις αναφερόμενες στην άσκηση της γονικής μέριμνας: 1. Όταν πρόκειται για συνήθεις πράξεις επιμέλειας του προσώπου του τέκνου ή για την τρέχουσα διαχείριση της περιουσίας του ή για πράξεις που έχουν επείγοντα χαρακτήρα, 2. Όταν πρόκειται για τη λήψη δήλωσης της βούλησης που είναι απευθυντέα προς το τέκνο. Στις περιπτώσεις διακοπής της συμβίωσης των γονέων, διαζυγίου ή ακύρωσης του γάμου τους, καθώς και όταν πρόκειται για τέκνο γεννημένο χωρίς γάμο των γονέων του, κάθε ένας από τους γονείς μπορεί να ασκεί τις αξιώσεις διατροφής που έχει το τέκνο κατά του άλλου γονέα ή τρίτου.</p>
<p>Άρθρο 1518 – Επιμέλεια του προσώπου Η επιμέλεια του προσώπου του τέκνου περιλαμβάνει ιδίως την ανατροφή, την επίβλεψη, τη μόρφωση και την εκπαίδευσή του, καθώς και τον προσδιορισμό του τόπου της διαμονής του. Κατά την ανατροφή του τέκνου οι γονείς του ενισχύουν, χωρίς διάκριση φύλου, να αναπτύσσει υπεύθυνα και με κοινωνική συνείδηση την προσωπικότητά του. Η λήψη σωφρονιστικών μέτρων επιτρέπεται μόνον εφόσον αυτά είναι παιδαγωγικώς αναγκαία και δεν θίγουν την αξιοπρέπειά του τέκνου. Κατά τη μόρφωση και την επαγγελματική εκπαίδευση του τέκνου οι γονείς λαμβάνουν υπόψη τις ικανότητες και τις προσωπικές του κλίσεις. Γι' αυτό το σκοπό οφείλουν</p>	<p>Άρθρο 1518 – Επιμέλεια του προσώπου Η επιμέλεια του προσώπου του τέκνου περιλαμβάνει ιδίως την ανατροφή, την επίβλεψη, τη μόρφωση και την εκπαίδευσή του, καθώς και τον προσδιορισμό του τόπου διαμονής του. Κατά την ανατροφή του τέκνου οι γονείς το ενισχύουν, χωρίς διάκριση φύλου, να αναπτύσσει υπεύθυνα και με κοινωνική συνείδηση την προσωπικότητά του. Η λήψη σωφρονιστικών μέτρων επιτρέπεται μόνο εφόσον αυτά είναι παιδαγωγικώς αναγκαία και δεν θίγουν την αξιοπρέπεια του τέκνου. Κατά τη μόρφωση και την επαγγελματική εκπαίδευση του τέκνου οι γονείς λαμβάνουν υπόψη τις ικανότητες και τις προσωπικές του κλίσεις. Γι' αυτό τον σκοπό οφείλουν</p>

<p>να συνεργάζονται με το σχολείο και αν υπάρχει ανάγκη, να ζητούν τη συνδρομή αρμόδιων κρατικών υπηρεσιών ή δημόσιων οργανισμών.</p>	<p>να συνεργάζονται με το σχολείο και αν υπάρχει ανάγκη, να ζητούν τη συνδρομή αρμοδίων κρατικών υπηρεσιών ή δημοσίων οργανισμών. Κάθε γονέας υποχρεούται να διαφυλάσσει και να ενισχύει τη σχέση του τέκνου με τον άλλο γονέα, τους αδελφούς του, καθώς και με την οικογένεια του άλλου γονέα, ιδίως όταν οι γονείς δεν ζουν μαζί ή ο άλλος γονέας έχει αποβιώσει.</p>
<p>Άρθρο 1519 – Μεταβολή του τόπου διαμονής Μεταβολή του τόπου διαμονής του τέκνου, που επιδρά ουσιωδώς στο δικαίωμα επικοινωνίας του γονέα με τον οποίο δεν διαμένει το τέκνο, απαιτεί προηγούμενη συμφωνία των γονέων ή προηγούμενη οριστική δικαστική απόφαση μετά από αίτημα οποιοδήποτε από τους γονείς. Το δικαστήριο μπορεί να διατάξει κάθε πρόσφορο μέσο.</p>	<p>Άρθρο 1519 – Σημαντικά ζητήματα επιμέλειας τέκνου Όταν η επιμέλεια ασκείται από τον ένα γονέα ή έχει γίνει κατανομή της μεταξύ των γονέων, οι αποφάσεις για την ονοματοδοσία του τέκνου, για το θρήσκευμα, για ζητήματα της υγείας του, εκτός από τα επείγοντα και τα εντελώς τρέχοντα, καθώς και για ζητήματα εκπαίδευσης που επιδρούν αποφασιστικά στο μέλλον του, λαμβάνονται από τους δύο γονείς από κοινού. Τα δύο τελευταία εδάφια του άρθρου 1510 και το άρθρο 1512 εφαρμόζονται αναλόγως. Για τη μεταβολή του τόπου διαμονής του τέκνου που επιδρά ουσιωδώς στο δικαίωμα επικοινωνίας του γονέα με τον οποίο δεν διαμένει το τέκνο, απαιτείται προηγούμενη έγγραφη συμφωνία των γονέων ή προηγούμενη δικαστική απόφαση που εκδίδεται μετά από αίτηση ενός από τους γονείς. Το δικαστήριο μπορεί να διατάξει κάθε πρόσφορο μέτρο. Ο γονέας στον οποίο δεν έχει ανατεθεί η άσκηση της επιμέλειας έχει το δικαίωμα να ζητά από τον άλλο πληροφορίες για το πρόσωπο και την περιουσία του τέκνου.</p>
ΚΑΘΙΕΡΩΣΗ ΤΕΚΜΗΡΙΟΥ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΚΑΚΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ ΓΟΝΙΚΗΣ ΜΕΡΙΜΝΑΣ	
<p>Άρθρο 1520 – Προσωπική επικοινωνία Ο γονέας με τον οποίο δεν διαμένει το τέκνο διατηρεί το δικαίωμα της προσωπικής επικοινωνίας με αυτό. Οι γονείς δεν έχουν το δικαίωμα να εμποδίζουν την επικοινωνία του τέκνου με τους απώτερους ανιόντές του, εκτός αν υπάρχει σοβαρός λόγος. Στις περιπτώσεις των προηγούμενων παραγράφων, τα σχετικά με την επικοινωνία κανονίζονται ειδικότερα από το δικαστήριο.</p>	<p>Άρθρο 1520 – Προσωπική επικοινωνία Ο γονέας με τον οποίο δεν διαμένει το τέκνο έχει το δικαίωμα και την υποχρέωση της, κατά το δυνατό, ευρύτερης επικοινωνίας με αυτό, στην οποία περιλαμβάνονται τόσο η φυσική παρουσία και επαφή του με το τέκνο, όσο και η διαμονή του τέκνου στην οικία του. Ο γονέας με τον οποίο διαμένει το τέκνο οφείλει να διευκολύνει και να προωθεί την επικοινωνία του τέκνου με τον άλλο γονέα σε τακτή χρονική βάση. Ο χρόνος επικοινωνίας του τέκνου με φυσική παρουσία με τον γονέα, με τον οποίο δεν διαμένει, τεκμαίρεται στο ένα τρίτο (1/3) του συνολικού χρόνου, εκτός αν ο γονέας αυτός ζητά μικρότερο χρόνο επικοινωνίας, ή επιβάλλεται να καθορισθεί μικρότερος ή μεγαλύτερος χρόνος επικοινωνίας για λόγους που αφορούν στις συνθήκες διαβίωσης ή στο συμφέρον του τέκνου, εφόσον, σε κάθε περίπτωση, δεν διαταράσσεται η καθημερινότητα του τέκνου. Αποκλεισμός ή περιορισμός της επικοινωνίας είναι δυνατός μόνο για εξαιρετικά σοβαρούς λόγους, ιδίως όταν ο γονέας με τον οποίο δεν διαμένει το τέκνο κριθεί ακατάλληλος να ασκεί το δικαίωμα επικοινωνίας. Για τη διαπίστωση της ακαταλληλότητας του γονέα το δικαστήριο μπορεί να διατάξει κάθε πρόσφορο μέσο, ιδίως την εκπόνηση εμπειριστατωμένης έκθεσης κοινωνικών λειτουργών ή ψυχιάτρων ή ψυχολόγων. Οι γονείς δεν έχουν το δικαίωμα να εμποδίζουν την επικοινωνία του τέκνου με τους ανώτερους ανιόντες και τους αδελφούς του, εκτός αν συντρέχει σπουδαίος λόγος. Οι γονείς δεν έχουν το δικαίωμα να εμποδίζουν την επικοινωνία του τέκνου με τρίτους που έχουν αναπτύξει μαζί του κοινωνικοσυναισθηματική σχέση οικογενειακής φύσης, εφόσον με την επικοινωνία εξυπηρετείται το συμφέρον του τέκνου. Τα σχετικά με την επικοινωνία ζητήματα καθορίζονται</p>

	<p>ειδικότερα είτε με έγγραφη συμφωνία των γονέων είτε από το δικαστήριο. Στην περίπτωση αυτή εφαρμόζεται και η παρ. 4 του άρθρου 1511. Όταν συντρέχει περίπτωση κακής ή καταχρηστικής άσκησης του δικαιώματος επικοινωνίας, ο άλλος γονέας ή κάθε ένας από τους γονείς, αν πρόκειται για επικοινωνία με τρίτο, μπορεί να ζητήσει από το δικαστήριο τη μεταρρύθμιση της επικοινωνίας.</p>
<p>Άρθρο 1532 – Συνέπειες κακής άσκησης Αν ο πατέρας ή η μητέρα παραβαίνουν τα καθήκοντα που τους επιβάλλει το λειτούργημά τους για την επιμέλεια του προσώπου του τέκνου ή τη διοίκηση της περιουσίας του ή αν ασκούν το λειτούργημα αυτό καταχρηστικά ή δεν είναι σε θέση να ανταποκριθούν σ' αυτό, το δικαστήριο μπορεί, εφόσον το ζητήσουν ο άλλος γονέας, οι πλησιέστεροι συγγενείς του τέκνου, ο εισαγγελέας ή και αυτεπαγγέλτως, να διατάξει οποιοδήποτε πρόσφορο μέτρο. Το δικαστήριο μπορεί ιδίως να αφαιρέσει από τον ένα γονέα την άσκηση της γονικής μέριμνας ολικά ή μερικά και να την αναθέσει αποκλειστικά στον άλλο ή, αν συντρέχουν και στο πρόσωπο αυτού οι προϋποθέσεις της προηγούμενης παραγράφου, να αναθέσει την πραγματική φροντίδα του τέκνου ή, ακόμη, και την επιμέλειά του ολικά μερικά σε τρίτον ή και να διορίσει επίτροπο. Σε εξαιρετικά επείγουσες περιπτώσεις, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις του πρώτου εδαφίου και επίκειται άμεσος κίνδυνος για τη σωματική ή την ψυχική υγεία του τέκνου, ο εισαγγελέας μπορεί να διατάσσει κάθε πρόσφορο μέτρο για την προστασία του, μέχρι την έκδοση της απόφασης του δικαστηρίου, στο οποίο πρέπει να απευθύνεται εντός τριάντα ημερών.</p>	<p>Άρθρο 1532 – Συνέπειες κακής άσκησης Αν ο πατέρας ή η μητέρα παραβαίνουν τα καθήκοντα που τους επιβάλλει το λειτούργημά τους για την επιμέλεια του προσώπου του τέκνου ή τη διοίκηση της περιουσίας του ή αν ασκούν το λειτούργημα αυτό καταχρηστικά ή δεν είναι σε θέση να ανταποκριθούν σε αυτό, το δικαστήριο μπορεί, εφόσον το ζητήσουν ο άλλος γονέας ή οι πλησιέστεροι συγγενείς του τέκνου ή ο εισαγγελέας, να διατάξει οποιοδήποτε πρόσφορο μέτρο. Κακή άσκηση της γονικής μέριμνας συνιστούν ιδίως: α. η υπαίτια μη συμμόρφωση προς αποφάσεις και διατάξεις δικαστικών και εισαγγελικών αρχών που αφορούν το τέκνο ή προς την υπάρχουσα συμφωνία των γονέων για την άσκηση της γονικής μέριμνας, β. η διατάραξη της συναισθηματικής σχέσης του τέκνου με τον άλλο γονέα και την οικογένειά του και η με κάθε τρόπο πρόκληση διάρρηξης των σχέσεων του τέκνου με αυτούς, γ. η υπαίτια παράβαση των όρων της συμφωνίας των γονέων ή της δικαστικής απόφασης για την επικοινωνία του τέκνου με τον γονέα με τον οποίο δεν διαμένει και η με κάθε άλλο τρόπο παρεμπόδιση της επικοινωνίας, δ. η κακή άσκηση και η υπαίτια παράλειψη της άσκησης του δικαιώματος επικοινωνίας από τον δικαιούχο γονέα, ε. η αδικαιολόγητη άρνηση του γονέα να καταβάλλει τη διατροφή που επιδικάστηκε στο τέκνο από το δικαστήριο ή συμφωνήθηκε μεταξύ των γονέων, στ. η καταδίκη του γονέα, με οριστική δικαστική απόφαση, για ενδοοικογενειακή βία ή για εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας ή για εγκλήματα οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής. Το δικαστήριο, στις περιπτώσεις του προηγούμενου εδαφίου, δύναται να αφαιρέσει από τον υπαίτιο γονέα την άσκηση της γονικής μέριμνας ή την επιμέλεια, ολικά ή μερικά, και να την αναθέσει αποκλειστικά στον άλλο γονέα, καθώς επίσης να διατάξει κάθε πρόσφορο μέτρο προς διασφάλιση του συμφέροντος του τέκνου. Αν συντρέχουν στο πρόσωπο και των δύο γονέων οι περιπτώσεις του δεύτερου εδαφίου, το δικαστήριο μπορεί να αναθέσει την πραγματική φροντίδα του τέκνου ή ακόμα και την επιμέλειά του ολικά ή μερικά σε τρίτο ή και να διορίσει επίτροπο. Σε εξαιρετικά επείγουσες περιπτώσεις, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις του πρώτου εδαφίου και επίκειται άμεσος κίνδυνος για τη σωματική ή την ψυχική υγεία του τέκνου, ο εισαγγελέας διατάσσει κάθε πρόσφορο μέτρο για την προστασία του, μέχρι την έκδοση της απόφασης του δικαστηρίου, στο οποίο πρέπει να απευθύνεται εντός ενενήντα (90) ημερών, με δυνατότητα αιτιολογημένης παράτασης της προθεσμίας αυτής κατά ενενήντα (90) επιπλέον ημέρες.</p>

